

วิเคราะห์ประมุขคำให้การกรุงศรีอยุธยาในเชิงปรัชญา A Philosophical Analysis on Siamese Chronicle

พระครูโกศลศาสนบัณฑิต (ภุชณะ ตรีโณ)
Phrakrukosalasasanapundit (Grissana Buchagul)^๑

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสังคมไทยในประมุขคำให้การกรุงศรีอยุธยา เพื่อศึกษาวิเคราะห์สังคมไทยในประมุขคำให้การกรุงศรีอยุธยาในเชิงปรัชญา และเพื่อศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของประมุขคำให้การกรุงศรีอยุธยา โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร (Document Research) นำทฤษฎีทางปรัชญามาพรรณนาประกอบกับข้อมูลที่รวบรวมได้ ผลการวิจัยพบว่าสังคมไทยในประมุขคำให้การกรุงศรีอยุธยา เป็นสังคมที่อยู่กันแบบง่าย ๆ ตามสภาพแวดล้อมในสมัยนั้น มีอาชีพทำการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ผู้วิจัยได้ศึกษาเน้นไปใน 3 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ด้านการปกครอง และด้านความยุติธรรม สำหรับการวิเคราะห์สังคมไทยในประมุขคำให้การกรุงศรีอยุธยาในเชิงปรัชญานั้นพบว่า คนไทยในสังคมไทยสมัยนั้นมีพฤติกรรมในเชิงปรัชญาหลายสาขา เช่น สาขาอภิปรัชญา สาขาญาณวิทยา สาขาจริยศาสตร์ และสาขาสุนทรียศาสตร์จากการวิเคราะห์ด้านคุณค่า ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญด้านการศึกษา มีความสำคัญด้านการปกครอง มีความยุติธรรม เอกสารนี้ได้แสดงออกถึงความสำคัญด้านการศึกษาไว้คือคุณค่าแบบจำเป็น ถ้าขาดการศึกษาแล้วสังคมจะไม่อาจดำรงอยู่อย่างสงบสุขได้ คุณค่าตามแนวคิดประโยชน์นิยมชี้ให้เห็นว่าการศึกษามีประโยชน์มากต่อคนจำนวนมาก สังคมใดๆจะขาดการศึกษาไม่ได้ เป็นต้น

คำสำคัญ : ประมุขคำให้การกรุงศรีอยุธยา, วิเคราะห์เชิงปรัชญา

^๑ ภาควิชาศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Department of Religion and Philosophy, Graduate School,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

Abstract

There are three objectives in the research; to study the Thai society in Siamese chronicle, to analytical study Thai society in Siamese chronicle in philosophy and to analytical study of value in Siamese chronicle. It is documentary research. The result is shown that:

1. Thai society in Siamese chronicle is to be simple and happy living, and to be live as well as the environment of that time to be, they were agriculturists at most. I had study in three aspects, that is, the aspect of Education, Administration or Ruling, and Justice. 2. The second objective, I, researcher found that Thai people had acted their actions in many kind of philosophy, such as, Metaphysics, Epistemology, Ethics and Aesthetics. 3. For analysis of values, I found the value in Education, in Administration or Ruling and in Justice. Each of these three aspects, I had found five values, that is, Necessary Value, Bonded Value, and the others. Value in the view of Utilitarianism, it is to explain that Education got value because it gain more happiness for the most sum of people. Value in Ethics, it is to explain that Education impressed to good and right actions. The aspect of the others is also quite same details.

Keywords: The Siamese Chronicle 2. A Philosophical Analysis

๑. บทนำ

พงศาวดารและบันทึกคำให้การ เป็นเอกสารหรือเล่มหนังสือที่บันทึกเรื่องจริง และเรื่องเล่าขานที่สืบต่อกันมาจนกระทั่งปัจจุบัน บางเรื่องเกิดขึ้นจริง บางเรื่องเป็นตำนานเก่าแก่เล่าขานสืบทอด บางเรื่องอาจมาจากนิยายปรัมปรา หากแต่ทุกสิ่งอย่างในอดีตนั้นล้วนนำค้นหาและร่วมตีความ เป็นอย่างยิ่ง สารบางตอนแสดงให้เห็นถึงการเคารพนับถือและแสดงออกของประชาชนที่มีต่อพระมหากษัตริย์นั้นเป็นเช่นกับการเคารพ

นับถือและแสดงออกต่อเทพเจ้าเช่นบางตอนที่บันทึกไว้ว่า “... ความเคารพต่อพระมหากษัตริย์สยามอย่างแปลก เมื่อสมเด็จพระมหากษัตริย์พระองค์นี้ทรงมีพระกรุณาโปรดให้จับช้างให้รอรราชทูตพิเศษของราชา (ฝรั่งเศส) คุณนั้น มีขุนนาง ๑๒ ท่านแต่งกายสวมเสื้อแดงหมวกแดงมาถึงที่เพนียดก่อนเสด็จพระราชดำเนินไปถึง ต่างนั่งขัดสมาธิกะพั้นณ หน้าที่ประทับพระพุทธเจ้าอยู่หัวผู้เป็นเจ้านายของตน ผันหน้าไปดูทางเพนียดอย่างสำเร็จ แต่พอได้ยินเสียงขบวนเสด็จพระราชดำ

เนิรมาอยู่แล้ว ต่างลงหมอบกราบเข้าแลศอกจรดดิน ผันหน้าไปทางเสียงที่ก้องกังวาลมานั้น และเมื่อเสียงนั้นใกล้เข้าใกล้เข้ามา ก็ค่อยๆ หันๆ หน้าถัดกระเียบมาทางเสียงเอิกกะเหร็กนั้นทีละน้อยละน้อยและยังหมอบกราบอยู่กระนั้นเอง ครึ่งพระมหากษัตริย์ผู้เป็นเจ้าเสด็จมาถึง ประทับ ณ พระราชบัลลังก์อาสน์แล้ว ขุนนางเหล่านั้นก็หมอบกราบผันหน้าสู่หน้าพระที่นั่งหันหลังให้พเหนียดที่มีการจับข้างให้ดูอึงคณิงอยู่ และกำลังจับข้างถูกละหุกสนุกสนานกันอยู่นั้น ขุนนางเหล่านั้นไม่มีกระดิกกระเดี้ยหันหน้าไปดูกะเขาบ้าง สำแดงไม่มีอาการตื่นเต้นอยากดูอย่างใดอย่างหนึ่งเลย แต่สิ่งที่ข้าพเจ้าได้พบได้เห็นสร้านสำนึกงุงใจข้าพเจ้าให้พูดถึงการจับข้างที่พเหนียด แลการกริธาถามทศพออย่างอื่นๆในกรุงสยามเสนอต่อท่านผู้อ่านตามรู้ตามเห็น...”^๒ ข้อความที่กล่าวถึงการเคารพ นับ ถือ และ แสดง ออก ต่อพระมหากษัตริย์เช่นกับเทพเจ้าเช่นนี้เป็นสาระที่เป็น นอภิปรัชญา เพราะ เป็น นับ ถือพระมหากษัตริย์ว่าเป็นสิ่งสูงสุดเช่นเดียวกับคนบางกลุ่มนับถือนเทพเจ้า สำหรับสาระที่กล่าวถึง “...การอธิบายเรื่องพงศาวดาร การวินิจฉัยเรื่องพระเทียรราชาได้ราชสมบัติ ข้อความเบ็ดเตล็ดในเรื่องพระเทียรราชา

^๒ ลาลูแบร์ เปนจดหมายเหตุพงศาวดารสยาม ครั้งกรุงศรีอยุธยาแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (ราชทูตฝรั่งเศสที่เข้ามาจำทูลพระราชสาส์นครั้งโน้นแต่ไว้แปลเป็นไทย) เล่ม 2(มีต่อหลายเล่มจำหน่ายที่ปริตาลัย เล่มละบาท), หน้า 152.

และตำนานกฎหมายเมืองไทย...”^๓ เป็นสาระด้านญาณวิทยาเพราะเป็นการเสนอความรู้ด้านประวัติความเป็นไปของบุคคล สัตว์ สิ่งของและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ส่วนบางตอนที่กล่าวถึงความประพฤติ แนวปฏิบัติ เช่นที่บันทึกไว้ว่า “...การกรูณาเอื้อเพื่อต่ออาคันตุกะชนนั้น เปนคุณธรรมอันหนึ่งซึ่งไม่รู้จักกันในชมพูทวีป ในความคิดของข้าพเจ้า เห็นว่าเกิดจากการรวบรัดต่างคนต่างปกปิดหึงเมียน้อยของตนของตนไปตามกันเท่านั้นเอง ชาวสยามแผ่ความกรุณาแต่จำเพาะแก่สัตว์เดรัจฉานเป็นช่วยเหลือแข็งแรงโดยเต็มอกเต็มใจ เมื่อเห็นได้ทุกขุทรมานเพราะพระสงฆ์(ฝรั่งเรียกตะละปอยน์)ก็ไม่มีภรรยา จึงดูแสดงความเมตตาต่ออาคันตุกะชนดีกว่าพลเมืองคฤหัสถ์ขึ้นหน่อย ที่มหานครสยาม(กรุงศรีอยุธยา)นั้นมีฝรั่งเศสคนหนึ่งริตั้งโรงสำหรับพักแขกขึ้น มีแต่ชาวฝรั่งบางคนเท่านั้นบางทีก็ไปพักที่นั่น ถึงมาตระว่าโรงพักนั้นตั้งขึ้นเพื่อสำหรับจะเปนที่บำเรอความสวัสดิให้ชาวสยามและพวกจีน มาประชุมรื่นเริงสำราญสังสนทนาผูกไมตรีต่อกันและกัน ก็ยังไม่มีใครค่อยไป และแม้ถ้าจะไปกว่าจะไปได้ก็มีพิธีต้องล่าบาทล่าบมาก แลถึงจะจัดโต๊ะเลี้ยงอาหารไว้สำรองก็ยากที่จะหาใครกินด้วยกันได้ จึงเป็นการยากพอดูที่จะจัดโต๊ะ

^๓ พระบรมวงศเธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. อธิบายเบ็ดเตล็ดในเรื่องพงศาวดารสยาม. ทรงนิพนธ์พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพหม่อมเจ้าหญิงพร้อมเพราพรรณ ทจ. รัตน จปร 3. เมื่อปีชกาล พ.ศ. 2469, พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรณธนากร., หน้า 51-115.

สำหรับต่างคนต่างกินได้ไหว...”^๔ เป็นสาระทางจิตวิทยา

หนังสือประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา ก็เป็นบันทึกประเภทเดียวกันกับพงศาวดาร เป็นบันทึกเล่มหนึ่งที่น่าสนใจ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องราวในเล่มนี้ เพื่อให้ทราบว่าสังคมไทยในประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยาเป็นอย่างไร? มีประเด็นในทางปรัชญาอย่างไรบ้าง? และมีคุณค่าทางปรัชญาอย่างไร? ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นประเด็นที่น่าสนใจ จึงทำให้ผู้วิจัยต้องการดำเนินการศึกษาค้นคว้าหาคำตอบกันต่อไป.

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสังคมไทยในประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา รวม ๓ เรื่องคือ คำให้การชาวกรุงเก่า คำให้การขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรม และคำให้การขุนหลวงหาวัด

๒. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สังคมไทยในประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยาในเชิงปรัชญา

๓. เพื่อศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา

๓. วิธีการดำเนินการวิจัย

สืบค้นข้อมูลจากเอกสารหรือหนังสือประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา รวม ๓

เรื่องฯ ศึกษาจากหนังสือตำราที่เกี่ยวข้องกับพงศาวดาร ตำราวิชาการทางพระพุทธศาสนา และตำราวิชาการทางปรัชญา และเขียนบรรยาย พรรณนา และแสดงเหตุผลในกรอบของวิชาการตีความในทางปรัชญา พร้อมทั้งวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจักษ์ และเสนอความคิดเห็น สดุดท้ายจึงนำเสนอผลการวิจัย และเผยแพร่ผลการวิจัย

๔. สรุปผลการวิจัย บทวิจารณ์ และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา รวม ๓ เรื่อง ประกอบด้วยเรื่องคำให้การชาวกรุงเก่า เรื่องคำให้การขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรม และเรื่องคำให้การขุนหลวงหาวัด ได้ข้อสรุปตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

๑. สังคมไทยในประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา เป็นสังคมที่อยู่กันแบบง่าย ๆ ตามสภาพแวดล้อมในสมัยนั้น มีอาชีพทำการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ผู้วิจัยได้ศึกษาเน้นไปใน ๓ ด้าน คือด้านการศึกษา ด้านการปกครอง และด้านความยุติธรรม สำหรับด้านศึกษานั้นผู้วิจัยพบว่า การศึกษาของสังคมไทยในประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา แบ่งออกได้ ๗ เรื่อง คือ ๑) เรื่องการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพหรือการทำกิน ส่วนมากมีพ่อแม่เป็นคนสอน สอนเทคนิคการทำงานในอาชีพของตนโดยสอนให้แก่ลูกหลาน สมาชิกในครอบครัว เรื่องนี้มีอยู่ในทุกรัชกาล ๒) เรื่องการศึกษาศิลปวิทยาการ หลักศีลธรรม จริยธรรมของพระกุมาร ซึ่งมีพระฤาษีเป็นผู้สอน เรื่องเช่นนี้มีปรากฏชัดในรัชกาลของพระเจ้าปทุมสุริยวงศ์ ๓) เรื่องการศึกษาและ

^๔ ลาลูแบร์ เปนจดหมายเหตุ

พงศาวดารสยาม ครั้งกรุงศรีอยุธยาแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (ราชทูตฝรั่งเศสที่เข้ามาจำทูลพระราชสาส์นครั้งโน้นแต่ตั้งไว้แปลเปนไทย) เล่ม 2 (มีต่อหลายเล่มจำหน่ายที่ปริตาลัย เล่มละบาท), หน้า 101-102.

ฝึกฝนการใช้อาวุธ ศึกษาเรื่องการทำศึกสงคราม ฝึกฝนร่างกายให้เข้มแข็ง สำหรับทหารและพลเรือน เพื่อป้องกันรักษาบ้านเมือง และเตรียมการเมื่อมีการสงครามปรากฏชัดในรัชกาลของพระเจ้าจักรพรรดิสมเด็จพระนเรศวร และพระเจ้าเอกทัศ เป็นช่วงที่มีการสงครามติดพันต่อเนื่อง ๔) เรื่องการศึกษาและฝึกฝนเกี่ยวกับการก่อสร้างสำหรับประชาชนทั่วไป เพื่อสร้างบ้านเรือนสร้างวัด สร้างปราสาทราชวัง สร้างถนนปรากฏชัดในรัชกาลของพระเจ้าอยู่ทอง รัชกาลมีการย้ายเมืองจากเมืองเก่าไปสร้างเมืองใหม่ ๕) เรื่องการศึกษาวิชาการปกครอง ฝึกฝนการใช้ดาบใช้ทวน ฝึกยิงธนู ฝึกขี่ม้าขี่ช้าง ศึกษาเกี่ยวกับการทำยุทธหัตถี สำหรับพระรชากุมาร เตรียมเพื่อขึ้นครองราชปกครองบ้านเมือง เป็นเรื่องที่มีได้ในทุกรัชกาล ที่ปรากฏชัดก็มีในรัชกาลของพระเจ้าจักรพรรดิ ๖) เรื่องการศึกษาพระปริยัติธรรม ศึกษาพระไตรปิฎก ศึกษาหลักพระธรรมวินัยในพระพุทธศาสนา สำหรับพระสงฆ์และประชาชนที่สนใจ มีปรากฏชัดในรัชกาลของพระเจ้าทรงธรรมหรือพระเจ้าติโลกนาถ และ ๗) เรื่องการศึกษาและฝึกฝนภาษาต่างๆ รวมถึงภาษาต่างประเทศ เช่นภาษาพม่า ภาษาญี่ปุ่น ภาษามอญ ภาษาเขมร ภาษาอินเดีย ภาษาลังกา เป็นต้น สำหรับพ่อค้าและผู้จำเป็นต้องติดต่อสื่อสาร ดังปรากฏในประชุมคำให้การฯ กล่าวถึงการค้าขายกับชาวญี่ปุ่น การทำสัมพันธไมตรีกับพระเจ้ากรุงพาราณสี พระเจ้าลังกา ทำสงครามกับพม่า การติดต่อกับพวกมอญ พวกเขมร ล้วนจำเป็นต้องรู้ภาษาเหล่านั้น สำหรับด้านการปกครองนั้น สังคมไทยในประชุมคำให้การ

กรุงศรีอยุธยาฯ มีการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราช มีพระมหากษัตริย์เป็นใหญ่ บางรัชกาลพระมหากษัตริย์ปกครองแบบพ่อปกครองลูก เช่นในสมัยสุโขทัย แต่โดยแก่นแท้แล้วถือว่าเป็นการปกครองแบบเผด็จการ ซึ่งมีเผด็จการแบบเข้มขันและแบบไม่เข้มขัน การปกครองแบบนี้มีในทุกรัชกาล ด้านความยุติธรรม กล่าวได้ว่าสังคมไทยในสมัยนั้นยอมรับคำตัดสินของพระมหากษัตริย์ว่ายุติธรรมดีแล้ว ไม่มีการโต้แย้ง พระมหากษัตริย์ว่าอย่างไรดี ประชาชนก็ว่าดีตามทุกอย่าง คนไทยไม่ต้ออื่นเชื่อฟังผู้ใหญ่ทุกเรื่อง

๒. สำหรับการวิเคราะห์สังคมไทยในประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยาฯ ในเชิงปรัชญานั้นพบว่า คนไทยในสังคมไทยสมัยนั้นมีพฤติกรรมในเชิงปรัชญาหลายสาขา เช่น ๑) สาขาอภิปรัชญา พฤติกรรมที่สื่อถึงสาขานี้คือ คนไทยในสังคมไทยมีความคิดว่าพระมหากษัตริย์เป็นเทพเจ้าหรือเป็นพระเจ้ามิหน้ที่มาจากพรหมมนุษย์ทั้งหลาย เชื่อเรื่องผีสงเทวดา เชื่อเรื่องลี้ลับมีเรื่องพระเสื้อเมืองเป็นผู้ปกป้องรักษาบ้านเมือง เชื่อเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ต่างๆ เป็นต้น ๒) สาขาญาณวิทยา คนไทยในสังคมไทยมีแนวคิดทฤษฎีต่างๆเป็นของตนเอง เช่นแนวคิดทฤษฎีว่าการปกครองที่ดีสำหรับบ้านเมืองควรเป็นอย่างไร ศาสนาที่ดีควรเป็นอย่างไร ความรู้คืออะไร ความรู้มีป้อเกิด ลักษณะ หน้าที ประเภท ระเบียบวิธี และความสมเหตุสมผลอย่างไร อาจมีการถกเถียงโต้แย้งกันในเรื่องนี้ในเวลาประกันโอกาสต่างๆ ๓) สาขาจริยศาสตร์ คนไทยในสังคมไทยมีการแสดงออกในเรื่องนี้โดยมีการคิดไตร่ตรองถกเถียงกันว่าความดีสูงสุดของชีวิตมนุษย์เป็นอย่างไร แล้วร่วมกันกำหนดว่า

มนุษย์ควรปฏิบัติอย่างนั้นอย่างนี้เพื่อให้ไปถึงจุดที่เป็นความดีสูงสุด แล้วก็ปฏิบัติตามนั้น การพิจารณาเรื่องต่างๆว่าอย่างไรถูกอย่างไรผิด อย่างไรควรทำอย่างไรไม่ควรทำเป็นต้น เป็นเรื่องที่อยู่ในกรอบของสาขาจริยศาสตร์ ๔) สาขาสุนทรียศาสตร์ มีการแสดงออกโดยการกำหนดการตกลงกันว่า อะไรงามอะไรไม่งาม วัตถุอารามงามเป็นอย่างไร ปราสาทงามเป็นอย่างไร บ้านเมืองงามเป็นเป็นอย่างไร คนงามเป็นอย่างไร ในประชุมคำให้การกล่าวถึงการสร้างเมรุให้งาม การสร้างพระราชวังให้งาม การสร้างวัดสร้างบ้านเมืองให้งามเป็นต้น

๓. จากการวิเคราะห์คุณค่าของประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา ผู้วิจัยเห็นว่า มีคุณค่าด้านการศึกษา มีคุณค่าด้านการปกครอง มีคุณค่าด้านความยุติธรรม ประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยาได้แสดงออกถึงความมีคุณค่าด้านการศึกษาไว้หลายประการ เช่น ๑) คุณค่าแบบจำเป็น โดยชี้ให้เห็นว่าการศึกษาจำเป็นต่อชีวิตคนในสังคมแต่ละคนฯ ๒) คุณค่าแบบมีพันธะ โดยชี้ให้เห็นว่าการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญของสังคม ถ้าขาดการศึกษาแล้วสังคมจะไม่อาจดำรงอยู่อย่างสงบสุขได้ฯ ๓) คุณค่าตามแนวคิดประโยชน์นิยม ชี้ให้เห็นว่าการศึกษามีประโยชน์มากต่อคนจำนวนมาก สังคมใดๆจะขาดการศึกษาไม่ได้ฯ ๔) คุณค่าตามแนวคิดทฤษฎีกรรมนิยธรรม เน้นเจตนาในการปฏิบัติตามหน้าที่เป็นสำคัญ การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้คนรู้จักหน้าที่และปฏิบัติตามหน้าที่ฯ ๕) คุณค่าทางจริยศาสตร์ เน้นไปที่เรื่องความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม การศึกษาเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้คนในสังคมประพฤติถูกต้องดีงามเช่นนั้นฯ

ด้านการปกครองและด้านความยุติธรรมก็มีคุณค่าในทำนองเดียวกัน

บทวิจารณ์

หนังสือประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา เป็นหนังสือประเภทเดียวกันกับพงศาวดารและจดหมายเหตุ หนังสือทั้ง ๓ อย่างนี้เป็นหนังสือบันทึกเหตุการณ์เรื่องราวที่เกิดขึ้นในสมัยต่างๆซึ่งเป็นเหตุการณ์เรื่องราวที่ผ่านมาแล้ว อาจมีการเติมความคิดเห็นของผู้บันทึกลงไปด้วยในบางเรื่องบางตอน ดังเช่นชุดที่ลาถูแบร์ ราชทูตฝรั่งเศสบันทึกจะเห็นชัดว่ามีการแสดงความเห็นของผู้บันทึกด้วย จึงอาจมีความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงบ้าง แต่คงได้ความจริงเป็นส่วนใหญ่การที่ผู้บันทึกใส่ความเห็นของตนเองเข้าไปด้วย ก็เพื่อจะอธิบายให้คนอื่นเข้าใจตาม คือตามที่ตนเห็นว่าเป็นความจริง ถ้าคนไทยเป็นผู้บันทึกเรื่องของคนไทยหรือเรื่องของสังคมไทย คงได้ความจริงมากกว่าที่คนต่างประเทศบันทึก เพราะคนไทยจะเข้าใจสภาพของสังคมไทยได้ดีกว่า คนต่างประเทศเขาก็ไม่เข้าใจในบางเรื่องเขาก็บันทึกไปตาหนีไปด้วย ดังเช่นที่ลาถูแบร์บันทึกเรื่องเกี่ยวกับการหมอบกราบเข้าเฝ้าพระมหากษัตริย์ของคนไทยสมัยนั้น เขาก็บอกว่ามันเป็นเรื่องแปลกมากที่คนไทยทำอย่างนั้น เขาไม่ได้คิดว่ามันเป็นแนวปฏิบัติที่ดีของคนไทยในสังคมไทย เขาอาจคิดต่อไปว่าคนไทยเป็นพวกล่าหลังก็ได้ เรื่องคนต่างประเทศมองว่าคนไทยมีวิธีการปฏิบัติแปลก และมีการบันทึกเรื่องราวต่างๆในอดีตของสังคมไทยนี้ยังมีนักปราชญ์ผู้เขียนถึงอีกหลายท่าน เช่น พลาดิสัย สิทธิธัญกิจ, โรม บุนนาค และพระบรมวงศเธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ดังที่ปรากฏอยู่บางส่วนในบทนำของงานวิจัยนี้

การที่ผู้วิจัยยกข้อความในประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยาว่าข้อความนี้เป็นข้อความที่แสดงอภิปราย ข้อความนี้เป็นข้อความแสดงญาณวิทยา ข้อความนี้แสดงจริยศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์นั้น ผู้วิจัยพยายามเทียบเคียงเอาจากความหมายหรือค่านิยมหรือสาระของสาขาปรัชญานั้นๆ ซึ่งผู้อื่นอาจเห็นต่างได้ แต่ผู้วิจัยก็ได้แสดงผลกำกับไว้แล้ว พร้อมทั้งเสนอค่านิยมของสาขาปรัชญาแต่ละสาขาไว้ด้วย เพื่อให้เห็นว่ามีส่วนเหมือนหรือคล้ายกันอย่างไร แล้วจึงอธิบายตามประเด็นที่ตั้งไว้และอธิบายให้เข้าประเด็นมากที่สุด

การวิจารณ์ที่ผู้วิจัยเห็นว่าพอจะทำได้ก็คือการตำหนิว่าเนื้อหาในประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา รวมสามเรื่องๆ มีเนื้อหาเนื้อเรื่องเกี่ยวกับด้านการศึกษา และด้านความยุติธรรมจำนวนน้อย จึงได้อธิบายต่อเนื่องให้เห็นว่า ถ้าคนไทยในสมัยนั้นเข้าใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งดี ถูกต้อง ตรงกันดี ต้องมีการเรียนสอนที่ดี คือต้องมีการศึกษานั้นเอง ผู้วิจัยก็กำหนดเอาว่าเรื่องนั้นเป็นเรื่องการศึกษา ส่วนเรื่องความยุติธรรม ในเนื้อเรื่องก็ไม่ได้กำหนดว่าทำอย่างไรเป็นยุติธรรม ทำอย่างนั้นไม่ใช่ยุติธรรม มีแต่บอกว่าใครมีความผิดก็เอาไปประหาร ไม่ชอบใจใครก็ให้เอาไปประหาร ผู้วิจัยก็ยกเรื่องนั้นมาอธิบายว่าเป็นความยุติธรรม เขาถูกลงโทษประหารมันก็ยุติธรรมแล้วถ้าเขาทำ ความที่กฎหมายกำหนดบอกว่ามีโทษถึงประหาร ถ้าไม่ได้ทำความผิด แต่ก็โดยลงโทษนี้เป็นเรื่องที่ไม่ยุติธรรม ในสมัยนั้นถ้าพระมหากษัตริย์เป็นผู้สั่งลงโทษก็เป็นเรื่องยุติธรรมทั้งนั้น เป็นสังคมที่ไม่ต้องการคนโต้แย้งเมื่อไม่มีการโต้แย้งงานก็สำเร็จไปได้

ด้วยดี สำหรับเรื่องการปกครองนั้น ในประชุมคำให้การฯ มีกล่าวไว้ชัดเจนว่าเป็นการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราช ซึ่งเป็นแบบเผด็จการที่มีพระมหากษัตริย์เป็นใหญ่ มีอำนาจสูงสุดแต่ผู้เดียว และเป็นรูปแบบการปกครองที่แพร่หลายในโลกยุคต้นๆ หลายประเทศก็มีการปกครองแบบนี้กันทั้งนั้น ส่วนการปกครองแบบประชาธิปไตย และแบบคอมมิวนิสต์เพิ่งมีขึ้นมาในตอนหลังๆ แต่ก็อยู่ได้ไม่นาน มักหันไปหาการปกครองแบบเผด็จการอย่างใดอย่างหนึ่งดังที่หลายๆ ประเทศเป็นไปแล้ว

มีประเด็นที่ผู้วิจัยพยายามทำความเข้าใจและอยู่ในระหว่างตัดสินใจ คือในคำให้การชาวกรุงเก่ามีรายพระนามของพระมหากษัตริย์จำนวน ๒๓ พระองค์ ตามที่ปรากฏในสารบัญหน้า ๘ ของประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา มีลำดับพระนามพระมหากษัตริย์ดังนี้ ..ลำดับที่ ๑๔ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ที่ ๑๕ สมเด็จพระเอกาทศรถ ที่ ๑๖ พระเจ้าทรงธรรม ที่ ๑๗ พระเจ้าปราสาททอง ที่ ๑๘ สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ที่ ๑๙ พระรามศวร ที่ ๒๐ พระสุริเยนทราธิบดี ที่ ๒๑ พระภูมินทราชา ที่ ๒๒ พระมหาธรรมราชา ที่ ๒๓ พระเจ้าเอกทัศ แต่ในคำให้การขุนหลวงหาวัด บันทึกพระนามที่ต่างออกไป เช่นมีพระมหากษัตริย์พระนามว่า กรมขุนพรพินิต และกรมขุนอนุรักษมนตรี จากนั้นก็กล่าวถึงตอนเสียกรุงศรีอยุธยา ตามบันทึกนี้พระมหากษัตริย์ทั้งสองพระองค์ก็มีมาในช่วงสุดท้ายของกรุงศรีอยุธยาเหมือนกัน แต่มีพระนามต่างกัน ทำให้ผู้วิจัยคิดว่า กรมขุนพรพินิต และกรมขุนอนุรักษมนตรี น่าจะอยู่ร่วมสมัยเดียวกันกับพระเจ้าเอกทัศ หรืออีก

แนวหนึ่งที่สามารถเป็นไปได้ คือกรมขุนพรพินิตกับพระเจ้าเอกทัศ เป็นพระมหากษัตริย์พระองค์เดียวกัน เพราะในบันทึกกล่าวถึงพระเจ้าเอกทัศทรงสร่งสนานที่ตั้งไม้มะเดื่อและกรมขุนพรพินิตก็มีพระนามปรากฏว่า เจ้าฟ้าดอกมะเดื่อซึ่งเป็นกรมขุนพรพินิตดังที่ปรากฏมรประชุมคำให้การฯ หน้า ๔๙๑ เรื่องนี้หวังว่าจะมีท่านผู้รู้ช่วยให้ความกระจ่างในโอกาสต่อไป

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอเชิงนโยบายและเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ โดยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรมีโครงการจัดพิมพ์เผยแพร่งานวิจัยเล่มนี้เพื่อแจกจ่ายไปตามมหาวิทยาลัยและ

สถาบันการศึกษาอื่นๆ ในขณะเดียวกัน มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาต่างๆ ควรสรุปประเด็นจากงานวิจัยนี้แล้วนำไปสอนไปแจกจ่ายให้นิสิตและผู้เกี่ยวข้อง ให้ได้ทราบและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๒. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ควรมีการวิจัยให้หัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิเคราะห์พงศาวดารชุดที่บันทึกโดยกรมพระยาดำรงราชานุภาพในเชิงปรัชญา และหัวข้อประเด็นเกี่ยวกับศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาสาระของจดหมายเหตุของหลวงจินดาสหกิจ(ละม้าย ธนะศิริ)ในเชิงปรัชญา เป็นต้น

บรรณานุกรม

เอกสารปฐมภูมิ

ประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา รวม 3 เรื่อง – คำให้การชาวกรุงเก่า, -- คำให้การขุนหลวงวัด

ประดูทรงธรรม, คำให้การขุนหลวงหาวัด. พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพฯ : พงษ์วรินทร์การพิมพ์ จำกัด. ๑๕๕๓.

พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

เอกสารทุติยภูมิ

กรมหมื่นพิชิต ปรีชากร, “ธรรมสารวินิจฉัยว่ายุติธรรมเป็นอย่างไรและกฎหมายคืออะไร,” ในเอกสารประกอบการศึกษาวิชานิติปรัชญา ชั้นปริญญาตรี ภาคสอง : บทนำทางประวัติศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : มิตรนราการพิมพ์, ๒๕๒๖.

สุรพล สุขะพรหม. เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการเมืองกับการปกครองของไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

เดช วุฒิสงฆ์ชัย, **หลักวิชาชีพนักกฎหมาย**, พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ : แสงจันทร์ การพิมพ์, ๒๕๒๖.

ปรีชา ช้างขวัญยืน, “ความยุติธรรม,” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาปรัชญาการเมือง, พิมพ์ครั้งที่ ๒๓. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๙.

ประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา รวม ๓ เรื่อง: คำให้การชาวกรุงเก่า, คำให้การขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรม, คำให้การขุนหลวงหาวัด. กรุงเทพฯ : พงษ์วรินทร์การพิมพ์ จำกัด., ๒๕๕๓.

ประสิทธิ์ โหมวีโลกุล, **เหลี่ยมหลังแลดูกฎหมายและความยุติธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๐.

